

ELŰZETVE

Hatvan éve történt a budaörsi németek kitelepítése

után a németországi Szövetséges Ellenőrző Tanács 1945. november 20-i határozatában félmillió fő kitelepítésére tett javaslatot, akiket Németország USA által megszállt területeire telepítettek volna le. Ez azonban nem jelentett kötelező jellegű utasítást, a döntés a magyarországi Szövetséges Ellenőrző Bizottság (SZEB) kezében volt. A magyar kormány 1945. december 22-i ülésén hozott rendeletet a magyarországi német lakosság kitelepítéséről, mely – az 1941-es népszámlálás alapján – nemcsak a német nemzetiségűeket, hanem a magukat német anyanyelvűnek vallókat is a kitelepítendőkhöz sorolta.

A rendelet megszületése után alig két héttel, 1946. január 4-én megszületett a kitelepítéshez kapcsolódó végrehajtási utasítás; a rendelet végrehajtására pedig az országban elsőként Budaörsön került sor. A mit sem sejtő és a kőszahi hírek miatt bizonytalan és kétségbeesett hangulatú német lakosságot a csendőrség közreműködésével lényegében bezárták a községbe, majd plakátokon adták tudtúl a kitelepítés tényét és a hozzá kapcsolódó tudnivalókat.

A budaörsi kitelepítés hétfő hajnalban kezdődött a település nyugati részén, a Komáromi utca és a Széles utca környékén. A hatóságok elrendelték, hogy reggel 8 óráig mindenki jelenjen meg a községházán 50 kilogrammnál nem nehezebb csomagjával. Jelenkezni a községházán, majd a

fiúiskolában kellett. Kitelepítés alóli mentesítést ugyan lehetett szerezni, de egyrészt a magukat magyar nemzetiségűnek valló németek sem lehettek biztonságban, másrészt a mentességet igazoló okmányok beszerzése nehézkes volt és a kitelepítés sokkal inkább a mentesítő bizottság jóindulatától függött. Mentésül szolgálhatott a kommunista illetve baloldali párttagság, tevékenység és a házastárs magyar származása, valamint az 1941-es népszámláláskor az anyanyelvre és a nemzetiségre vonatkozó, a Statisztikai Hivatal által kiadott igazolás.

A metsző hidegben a kitelepítettek döntő része gyalog ment a pályaudvarra, ahonnan január 19-én indult az első szerelvény, majd további hat követte, így Budaörs 1946. február elejére szinte teljesen kiürült. A házak üresen álltak, a háziállatok gazdátlanok, ellátatlanok maradtak, emellett megkezdődött a község módszeres kifosztása, az egykor virágzó település gazdasági-kulturális szétverése, a korábbi hagyományok módszeres mellőzése, eltüntetése.

A kitelepített budaörsieket a németországi Baden-Württembergben sanyarú, olykor embertelen körülmények, zsúfolt szükséglakások várták. 1947 nyarán Budaörsről újabb 80 család került kitelepítésre, ám ők az egykori NDK területére lettek telepítve.

Pontos adatunk nincs arról, hogy hány embert telepítettek ki a községből, becslések szerint Buda-

A KITELEPÍTÉS 60. ÉVFORDULÓJÁNAK BUDAÖRSI MEGEMLEKÉZÉSEI

(2006. január 22., vasárnap)

10.30	Német nyelvű szentmise a budaörsi római katolikus templomban.
11.30	A Budaörsi Német Nemzetiségi Önkormányzat szervezésében koszorúzási megemlékezés az egykori községházánál (mai Szent Vince Óvoda)
13.00	Fogadás és a kitelepítéssel kapcsolatos kiállítás bemutatása a Városházán
14.00-17.00	Kitelepítési konferencia a Városházán
Főelőadó: Dr. Tóth Ágnes történész,
az MTA Etnikai-Nemzeti Kisebbségkutatási Intézetének igazgatóhelyettese

A Dr. Riedl Ferenc Helytörténeti Gyűjtemény (Heimatmuseum) 2006. januárjában időszaki kiállítással emlékezik meg a kitelepítés évtorodójáról, mely a Városházán is megtekinthető lesz.

örs lakosságának mintegy kilencven százalékát.

A 60 évvel ezelőtt történtek Budaörs történetének legtragikusabb fejezetéhez tartoznak, amelyre emlékezni mindannyiunk kötelessége, s ez közös kapocs lehet a német őslakosság és az újonnan érkezők között. Az idő valamelyest orvosolta a sebeket, lehetővé tette a felelősökkel szembeni megbocsátást, de felejtésről soha nem lehet szó, hiszen ez biztosítja az emlékek továbbélését, a közelmúlt eseményeinek hitelesebb megismerését.

GRÓSZ ANDRÁS

Amikor 1946. január 19-én kigördült az első Németországba tartó vonatszerelvény a községi pályaudvarról a kitelepítésre szánt budaörsi németekkel, talán még kevesen gondolták, hogy ezzel a tragikus mozzanattal egy több mint kétszáz éves, a település szempontjából gazdag és virágzó korszak ért véget. Nemcsak a kőhegyi Széplőtelen Fogantatás kápolnája és a Kálváriadomb stációi dőltek romba és lettek pusztulásra ítéelve, hanem az a gazdasági, szellemi és egyházi kultúra, életmód és az egymás közötti szolidaritásra épülő közösségi élet is, mely Budaörs jellegét évszázadok óta meghatározta.

A második világháborút követően a győztes hatalmak lényegében a kollektív bűnösség elvét alkalmazták a magyarországi németekkel szemben, amikor az országból való kitelepítésüket szorgalmazták. Hosszas egyeztetés és vita